

[Umění x filosofie]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2014](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2014](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 20. 8. 2014
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 20. 8. 2014

[Umění x filosofie]

Říkává se, že každý román má autobiografické rysy, jakýsi autobiografický nádech či znaky. Obvykle se to vykládá tím, že nikdo nemůže opravdu dobře vylíčit vnitřní pocity a dojmy nějaké vymyšlené osoby, pokud jemu samému nejsou dobře známy, pokud jimi sám nějak neprošel nebo pokud mu ještě stále nejsou nějak vlastní. Něco podobného se říká i o hercích, totiž že se nedokáží opravdu dobře vžít do své role, pokud v sobě nenajdou aspoň stopy povahy a prožitků osoby, v jejíž roli vystupují. Nabízí se proto také otázka, jak se to má s interpretujícím filosofem: je opravdu filosoficky připravený myslitel dost věrně a do hloubky porozumět a interpretovat třeba Hegelovo nebo Jaspersovo či Heideggerovo myslitelské dílo, když si počíná jen jako historik filosofie a nikoli také sám jako filosof, jako po svém filosofující myslitel? A nejen to; historizující interpretace je často až nápadně podezřelá z toho, že zůstává příliš na povrchu a u formálních záležitostí. Takřka se nám vnucuje docela jiná otázka: může někdo, kdo bytostně a v podstatných věcech s interpretovaným filosofem nesouhlasí, vskutku do hloubky kritizovanému mysliteli porozumět? A pokud ani, není to vlastně ten hlavní moment proměny kritikova vztahu ke kritizovanému, jakéhosi vnitřního přerodu, ukáže-li se, že přitom vyjdou na povrch kritikovy vady a nedostatky a naopak kvalita a jakási až suverenita myslitele kritizovaného? Není právě tato cesta tou nejdůležitější formou vlivu velkého myslitele na jiné myslitele a později někdy i na celou školu, ba na celou epochu, který – jak se posléze ukáže – není pak jen napodobován, ale který se tak nejvíc prosazuje tím, jak proměňuje myšlení svých největších kritiků? Zdá se tedy, že – zkusmo aplikováno na předchozí dva případy – filosofie, tj. určitá velká filosofická myšlenka či spíše myšlenková soustava se prosazuje především proti dosavadnímu a rozšířenému způsobu myšlení, a tedy nikoli hlavně proto, že je myslícím čtenářům blízká nebo dokonce vlastní? Nespočívá nejvlastnější „síla“ nové myšlenky spíše v tom, že jde proti obecným trendům – a tedy nikoli, že jim jde vstříc nebo že jim vyhovuje? Umění nikdy nemůže zapřít svůj původ; je to jakési překonávání mýtu s jeho návraty a s jeho mimezí či napodobováním jen zevnitř: Filosofie naproti tomu nemá ráda napodobování; i když se nikdy nemůže vzdát navazování na druhé, zejména starší, ale i jiné současné myslitele, musí a má to být navazování kritické, ba někdy až polemické. Tím se právě filosofie bytostně liší od umění; dalo by se také říci, že jen filosofie je tou pravou *poiésis*, zatímco umění je i v nejlepším případě novotvorbou neúplnou, nedokonanou, nedotaženou až do posledních rysů a důsledků. Také by to bylo možno vyjádřit takto: cílem zdokonalování ve hře a v porozumění té či oné skladbě atd. nikdy není jen zahrát co nejdokonaleji tu jedinou skladbu nebo ten jediný typ hudební atd., nýbrž využít všech v dané době uskutečněných či připravených možností a udělat „krok kupředu“ nejen v daném žánru, v dané hudební tradici, nýbrž v pěstování hudby a hudebnosti vůbec. Což v žádném případě nepředstavuje jakékoli zásadní, principiální omezení rozhodující zaměřenosti na „pěstování“ hudby vůbec. Ve filosofii se to má ovšem zásadně jinak: pěstovat filosofii znamená nutně pěstovat je jeden jediný typ filosofování jakožto způsobu filosofického myšlení.

(Písek, 140820-1.)